

Gemeente Haarlem

drs Ewout P. Cassee
wethouder ruimtelijke ordening, grondbeleid en
regionale samenwerking

Retouradres Postbus 511 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de raad

Datum 21 juni 2012
Ons kenmerk STZ/RB/2012/251271
Contactpersoon Sarah Ros
Doorkiesnummer 023-5113567
E-mail s.ros@haarlem.nl
Onderwerp reactie commentaar Nota Ruimtelijke Kwaliteit

Geachte leden,

Op dinsdag 12 juni 2012 heeft dhr. de Iongh voor de commissie behandeling d.d. 14 juni 2012 een reactie aangeleverd op de Nota Ruimtelijke Kwaliteit. Tijdens de commissie behandeling d.d. 14 juni 2012 is afgesproken dat onze reactie in briefvorm aan u zou worden verstrekt. Na definitieve vaststelling van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit zal het antwoord worden verwerkt.

In de reactie van dhr. de Iongh wordt opgemerkt dat in de Visie op Ruimtelijke Kwaliteit duurzaamheid in duurzame ruimtelijke ordening of duurzame verstedelijking een handvat is, zij het dat Haarlem al verstedelijkt is en er in Haarlem geen sprake meer is van grote stadsuitbreidingen op nu nog onbebouwde gronden. Wat is in Haarlem dan het duurzame aspect?

Het begrip duurzame verstedelijking heeft een andere betekenis dan door de heer Iongh wordt aangenomen. In een eerder rapport van de VROM-raad uit 2010 over Duurzame verstedelijking wordt het begrip als volgt uitgelegd: *“een type verstedelijking dat lang meegaat doordat het in staat is te voldoen aan actuele en toekomstige eisen, zonder belemmeringen voor toekomstige generaties. Het gaat daarbij nadrukkelijk niet alleen om milieueisen, maar ook om economische en sociaal-culturele eisen in een onderlinge afweging.*” Ook staat in het rapport het volgende over verstedelijking:

“De traditionele verstedelijklingsopgave met haar aandacht voor het kwantitatieve programma verandert in een bredere, kwalitatieve opgave. Transformatie en beheer zullen een steeds belangrijkere rol gaan spelen.” Zoals op pagina 6 in de Visie op Ruimtelijke Kwaliteit staat aangegeven omvat ‘duurzame verstedelijking’ naast klimaatgerichte opgaven, ook transformatie en

hergebruik van het stedelijk weefsel en sociale kwesties als leefbaarheid en leefkwaliteit. Het gaat niet over het toevoegen van rood, maar over het versterken en bevorderen van de kwaliteit van de bestaande stad zodat deze toekomstbestendig is.

Ook beveelt dhr. de Iongh aan om al in de inleiding van de Visie op Ruimtelijke Kwaliteit te verwijzen naar de Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg. Deze mening deel ik met dhr. de Iongh. Daarom stel ik voor om de volgende alinea toe te voegen aan de inleiding van de Visie op Ruimtelijke Kwaliteit op pagina 6:

“Het belang van herbestemming wordt ook in de Beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg onderstreept. Daarnaast wordt gesteld dat goede ruimtelijke ordening betekent dat er een integrale afweging plaatsvindt van alle belangen die effect hebben op de kwaliteit van de ruimte. Cultuurhistorie is daar een belangrijke van.”

Het belang van de verschuiving van objectgerichte monumentenzorg naar gebiedsgerichte monumentenzorg wordt door dhr. de Iongh belicht. In de Nota Ruimtelijke Kwaliteit wordt dit ook onderstreept. Vandaar dat in de nota wordt gewerkt met de verschillende stadslandschappen, namelijk: de beschermde stad, de geconsolideerde stad, de stad in transformatie en de lange lijnen (structuurkaart).

Ik ben het eens met dhr. de Iongh dat Haarlem twee unieke kenmerken heeft: de dubbele S bocht van het Spaarne en de Markt.

In hoofdstuk 3 van de Visie op Ruimtelijke Kwaliteit staat op pagina 12: *“Het Spaarne fungeert als blauwe tegenhanger van de Haarlemmerhout.(..) Het Spaarne heeft en had verschillende betekenissen en rollen voor Haarlem.* Op pagina 14: *“Het Spaarne is een autonome structuur in de stad. Het Spaarne verdient een geactualiseerd en operationeel Spaarneplan, met bijzondere aandacht voor beleefbare en toegankelijke oevers.”*

Hiermee wordt het kenmerk van het Spaarne bekrachtigd. Aan de hierboven geciteerde zin op pagina 12 zal echter het volgende worden toegevoegd: *“Het Spaarne, met de unieke dubbele S-bocht, fungeert als blauwe tegenhanger van de Haarlemmerhout.”*

Ten aanzien van de Grote Markt is in de Beoordelingskaders Ruimtelijke Kwaliteit op pagina 25 een kaart opgenomen waarop de bijzondere plekken van Haarlem te zien zijn, waaronder de Grote Markt.

Met betrekking tot de gebiedsgerichte bescherming van cultureel erfgoed waar dhr. de Iongh aandacht voor vraagt, worden op pagina 13 van de Visie op Ruimtelijke Kwaliteit aanbevelingen gedaan over cultuurhistorische waarderingskaarten en het beter verankeren van het monumentenbeleid in bestemmingsplannen.

Ik ben het met dhr. de Iongh eens dat het Spaarne de historische ruggengraat en

bakermat is van Haarlem. Daarom stellen wij voor om de tekst op pagina 22 van de Visie op Ruimtelijke Kwaliteit te veranderen en de zin *“De zes belangrijkste noord-zuidlijnen door de stad zijn de Amerikaweg, het Spaarne, de oude route over de zandrug (Schoterweg/Rijksstraatweg-Kruisstraat-Dreef), de Leidsevaart, de spoorbaan en de Moderne Randweg.”* te vervangen door de volgende:

“De allerbelangrijkste dragende structuurlijn is het Spaarne. Daarnaast zijn de Amerikaweg, de oude route over de zandrug (Schoterweg/Rijksstraatweg-Kruisstraat-Dreef), de Leidsevaart, de spoorbaan en de Moderne Randweg belangrijke noord-zuidlijnen door de stad.”

In de brief van dhr. de Iongh wordt tevens ingegaan op de tien gouden regels van de nota.

Regel 1. Duurzame verstedelijking als actief gegeven is voor Haarlem niet goed van toepassing. Verdere verstedelijking van Haarlem moet eigenlijk vermeden worden als het ten koste gaat van groen en blauw.

Mijn reactie hierop is het volgende: duurzame verstedelijking gaat niet over het verder uitbreiden van de stad, over kwantiteit, maar over het realiseren van een zodanige kwaliteit van de stedelijke omgeving dat bestand is tegen de tand des tijds. Transformatie en hergebruik maken hier een wezenlijk onderdeel van uit, net als het versterken van de kwaliteiten en het zorgvuldig omgaan met de ruimte.

Regel 2. Hier mist een verwijzing naar de hoge cultuurhistorische kwaliteit van een heel groot deel van de stad. Deze regel is slechts gebaseerd op de VROM visie, niet op de bestaande monumentale toestand.

Mijn reactie op deze opmerking is dat het uitgangspunt van deze regel is dat ruimtelijke kwaliteit bestaat uit de synergie van de gebruiks-, belevings-, en toekomstwaarde. Te vaak is bij ruimtelijke ontwikkeling alleen van de functionele waarde uitgegaan. Belevingswaarde wordt met deze regel net zo belangrijk gemaakt. Een hoge cultuurhistorische kwaliteit draagt in grote mate bij aan de belevingswaarde van een plek en zal met deze gouden regel juist niet genegeerd kunnen worden. Met gouden regel 3 ‘bestaande kwaliteit is het vertrekpunt’ wordt hoge cultuurhistorische kwaliteit en het behoud ervan het uitgangspunt.

Regel 3. Vasthouden aan bestaande kwaliteit: er is ook veel mindere kwaliteit uit de stadssaneringstijden 1960-1990. Daar moeten we niet aan vasthouden.

Diverse gebieden uit de stadssaneringstijd vallen onder de zogenaamde ‘transformatieregie’. In deze gebieden wordt uitgegaan van verandering, waarbij ook gekeken wordt naar de bestaande kwaliteiten van de gebieden, maar ook

nieuwe kwaliteit. In een aantal van deze gebieden wordt uitgegaan van behoud van bestaande groen- en waterstructuren die een positieve bijdrage leveren aan de openbare ruimte. Dit gaat ook op voor historische structuren en erfgoed. Er zijn daarbij echter vrijheden in het stratenpatroon, bouwbloktype of architectonische uitwerking.

Regel 4. Deze regel geeft aardig de gebiedsgerichte aanpak weer: het object ook binnen zijn context bekijken. Het daklandschap vind ik zeker een belangrijk element dat in vele vormen juist wel of juist niet een positieve factor kan zijn.

Dank voor het compliment.

Regel 5. Mee eens.

Van deze opmerking heb ik met genoeg kennis genomen.

Regel 6. Beeldbepalend is net zo'n breed begrip als duurzaam. Beeldbepalend is de som van een aantal waarderingen van de betreffende omgeving. Dat is redelijk objectief vast te leggen. Dat zou een klein hoofdstukje waard zijn: wat zijn de criteria voor de kwalificatie 'beeldbepalend'.

Naar aanleiding van deze opmerkingen zal een voetnoot aan gouden regel 6 worden toegevoegd waar het begrip beeldbepalend zal worden omschreven. Hierover moet nog worden nagedacht.

Regel 7. Leg eens uit.

Mijn uitleg van gouden regel 7 is als volgt: Deze gouden regel verwijst naar de historische ontwikkeling van Haarlem waarin particuliere investeringen voor publieke doeleinden veel invloed hebben gehad op het stadslandschap, zoals omschreven in hoofdstuk 2.3. De erfenissen vanuit die tijd hebben een grote invloed gehad op de stedelijke kwaliteit die we nu nog ervaren. De kern van deze gouden regel is dat private investeringen ook een publieke meerwaarde kunnen hebben. Wanneer gekeken wordt naar het verleden kan Haarlem nu ook iets doen met dit principe en het meerwaarde effect van private investeringen stimuleren.

Regel 8. Dubbel met regel 6?

Gouden regels 6 en 8 vullen elkaar aan. Gouden regel 6 gaat over het versterken van beeldbepalende plekken in relatie tot het gebied waarin het zich bevindt. De bestuurlijke opgave met betrekking tot ruimtelijke ordening worden nu veelal benaderd vanuit een objectgerichte aanpak. De gebiedsidentiteit (de plek) wordt volgens de schrijvers van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit te weinig meegenomen. Regel 8 stelt dat gebiedskenmerken centraal zouden moeten

staan.

Regel 9. Beetje open deur: continuïteit van bestuur. Maar het slaat volgens mij ook wel op mijn eerdere punt: haal de bezem door al die zoveel en zestig beleidsstukken. Dat is voor de Haarlemmer zo onoverzichtelijk dat hij/zij zich snel het bos ingestuurd zal voelen.

Hierin verschil ik niet met u van mening.

Regel 10. Durf te kiezen: ook voor nieuwe dingen. De stad is al die eeuwen tamelijk organisch gegroeid. Daarom zijn uit alle eeuwen representanten in de stad te vinden die hun tijd weerspiegelen. Ook onze en de toekomstige tijd moeten hierin een plaats krijgen. Maar zoals al gesteld wordt: het moet liefst wel passen in zijn omgeving.

Uiteraard, dat is ook in de lijn van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit.

Regel 11. Ik zou er bijna een regel 11 bijplaatsen: hoedt u voor de waan van de dag, maar die zit wel al in andere regels wat verstopt.

Dat is een belangrijke constatering en is in lijn met de uitgangspunten van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit en reeds verankerd in de eerste tien gouden regels.

De vraag van dhr. de Jongh over wanneer de bouwhistorische verwachtingskaart getoond kan worden, zal ik bij de verantwoordelijke afdeling leggen.

Daarnaast zal de Kleine Houtstraat/weg bij de evaluatie van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit worden toegevoegd aan de lange lijnen. De structuurkaart in de Visie op Ruimtelijke Kwaliteit op pagina 22 zal moeten worden aangepast, evenals de kaarten in de Beoordelingskaders Ruimtelijke Kwaliteit op pagina 22 (beschermende regie) en op pagina 25 (bijzondere regie).

Op pagina 103 van de Beoordelingskaders Ruimtelijke Kwaliteit zullen ook criteria worden toegevoegd, evenals een beschrijving van de route in de bijlage van deel 2, Beschrijvingen Gebiedstypen en structuurlijnen.

Het toevoegen van het Leidseplein aan de bijzondere plekken zal eveneens bij de evaluatie van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit worden meegenomen.

In de brief van dhr. de Jongh wordt tevens aangegeven dat de Bomenstructuur meer aandacht verdient binnen het grotere geheel van de Groenstructuur van Haarlem en beveelt aan om er een apart hoofdstuk aan te wijden.

In de Beoordelingskaders Ruimtelijke Kwaliteit zijn bij de gebiedstypen stedelijk groen en landschappelijk groen diverse criteria ruimtelijke kwaliteit opgesteld die gericht zijn op de groene karakteristieken van deze gebieden.

Daarnaast wordt in de Beschrijvingen van de gebiedstypen en structuurlijnen (bijlage deel 2) de groenstructuur beschreven of wordt verwezen naar de hoofdbomenstructuur uit het Bomenbeleidsplan 2009-2019.

Bij de evaluatie van de Nota Ruimtelijke Kwaliteit kan verder worden afgewogen of de groenstructuur uitgebreider moet worden beschreven in de Beoordelingskaders Ruimtelijke Kwaliteit (deel 2) en de bijlage van deel 2. Daarnaast wordt momenteel gewerkt aan de Structuurvisie Openbare Ruimte waar de groenstructuur van Haarlem uitgebreid aan bod komt.

Dhr. de Iongh vraagt of er geen voetpadennetwerk mist in de Nota Ruimtelijke Kwaliteit.

Er is geen voetpadennetwerk opgenomen. De gehele openbare ruimte is het voetpadennetwerk.

Ook stelt dhr. de Iongh voor om het Zijlweg gebied en Leidsebuurt aan de beschermende regie toe te voegen, vanwege de hoge mate van kwaliteit van grote delen van deze gebieden.

Er is voor gekozen om slechts gebieden die tot het beschermd stadsgezicht of beschermd stadsgezicht in procedure behoren tot de beschermende regie te rekenen.

Dhr. de Iongh vraagt om beoordelingskaders voor woonwagens.

Op pagina 81, 89, 95 en 101 van de Beoordelingskaders Ruimtelijke Kwaliteit kunt u criteria voor woonwagens terugvinden.

Met vriendelijke groet,

drs.Ewout P. Cassee